

Призив към правителството на Република България за предприемане на неотложни стъпки във въглищната индустрия през 2021 г.

Въглищната индустрия в България има спешна нужда от реформи в името на бъдещето, на енергийната сигурност на страната и в подкрепа на заетите в нея. Организациите, които работят по темата от дълги години, и тези, които виждат необходимостта от реформи, настояват за следното:

1. Приемане от правителството на краен срок за използването на въглища за производство на енергия, не по-късно от 2030 г., или по-ранна година, ако се налага съобразно икономическата логика на развитие на енергийния сектор.

Определянето на крайна дата за спиране използването на въглищата ще внесе яснота в плановете за икономическа трансформация на въглищните региони и ще създаде възможност за начертаване на конкретни стъпки за поетапно извеждане на всички въглищни мощности в страната от експлоатация и успоредното изграждане на мощности за производство на енергия от възобновяеми източници, включително с участието на заетите във въглищната индустрията.

Крайната дата за отказ от въглищата и ясният ангажимент за трансформация ще отключат средствата за България по Фонда за справедлив преход и Плана за възстановяване и устойчивост, от които регионите биха били лишени, ако продължат да добиват и горят въглища. По-важното е, че така ще се даде възможност и за привличане на допълнителни средства по втори и трети стълб на Механизма за справедлив преход, тъй като само със финансовите възможности на първия стълб (Фонда за справедлив преход), средствата няма да са достатъчни за успешна икономическа и енергийна трансформация на въглищните региони.

Предвид [тенденциите на застрахователните и презастрахователните пазари и отказа на големите компании в тези сектори от застраховане на въглищни активи до 2030 г.](#), застраховането на мини и централи ще става все по-скъпо и все по-трудно достъпно, което допълнително ще затрудни експлоатацията на тези мощности. Недопустимо е функционирането на незастраховани и/или частично застраховани въглищни съоръжения, защото в този сценарий възможните щети, възникнали от аварии и/или природни бедствия в ТЕЦ и/или рудници, ще трябва да се покрият с обществени средства.

2. Незабавна финансова и икономическа оптимизация на управлението на държавните въглищни активи

Както стана публично известно от данните от първото полугодие на 2021 г., двете държавни дружества - „ТЕЦ Марица-изток 2“ и „Мини Марица-изток“ - отчитат загуби, въпреки държавната финансова помощ, която получават през последните няколко години. Пазарната логика и доброто управление на публични активи налагат нуждата да

започне прилагането на мерки за намаляването на оперативните разходи на дружествата.

Тези мерки би следвало да включват поетапно извеждане на рудници от експлоатация и започване на тяхната рекултивация, изготвяне на план за извеждането на енергийни блокове в режим на резерв и/или изцяло от експлоатация; намаляване на разходите за външни изпълнители на услуги за предприятията и намаляване на базовите разходи за ефективно функциониране на дружествата.

Изключително необходимо е тези държавни компании да започнат да мислят и да инвестират про-активно в други енергийни решения, които са печеливши, като това ще доведе до оптимизация и намаляване на загубите. Това е полският модел, където държавните и общински въглищни компании се превръщат в инвеститори във ВЕИ и решения за енергийна ефективност на всички нива, което им позволява да преодолеят финансовата стагнация и високите цени на въглеродните емисии.

3. План за рекултивация на терени на териториите на регионите Перник, Кюстендил и Стара Загора

Задължителен преглед и ревизия на концесионните договори и установяване на причините защо рекултивацията не се е случвала на база планираните годишни нива, преди да се осигури допълнително финансиране и извършване на възстановяване на нарушени от минна дейност въглищни терени, причиняващи сериозно замърсяване на води, въздух, почви. Този анализ ще помогне да се даде пълна яснота относно какви площи трябва се рекултивират и какви нови икономически дейности могат да се реализират на тези нарушени терени.

4. Обезщетяване на собствениците на жилищни имоти и земеделски земи в селата Бели бряг и Ковачево, засегнати от дейността на „Мини Марица-изток“, чрез въвеждане на принципа „Пълна стойност на заместване“, с която да бъдат обезщетени за понесените материални и нематериални вреди

5. Изваждане на урбанизираната част на гр. Перник от концесионната площ за въгледобив и поемане на незабавен ангажимент от правителството на национално ниво да не се разработват нови въглищни проекти, независимо мини или въглищни мощности

6. Незабавно преразглеждане на списъка с обекти от национално значение и извеждане от него на всички обекти на въглищната индустрия, които вече не играят роля в поддържане на националната енергийна сигурност.

7. Преразглеждане и анулиране на решението на Министерски съвет от юли 2018 г. да предостави зелена светлина за въгледобив от нова мина в Алдомировски въглищен басейн. Нови въглищни проекти нямат никакво място в енергийното бъдеще

на България, а конкретният проект няма одобрението на местната общност и на земеделците, чиито земи трябва да бъдат отчуждени или придобити, за да се осъществи.

8. Приемане на мораториум върху приватизацията на държавни въглищни активи.

Тъй като въглищната индустрия няма бъдеще и не може да се очаква, че в някакъв момент ще върне своята конкурентоспособност, евентуалната приватизация може да се случи само със спекулативна цел. Призоваваме правителството да направи този символичен жест и да постави преграда пред създаването на ненужен обществен товар в бъдеще.

Призивът е отправен от следните организации:

Екологично сдружение „За Земята“

Коалиция „За зелен рестарт“: „Грийнпийс“ - България, WWF - България, MOVE.BG

Институт за кръгова икономика